

**FINANSINIŲ NUSIKALTIMŲ TYRIMO TARNYBA
PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS**

2022 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2023 m. d. Nr. 4-
Vilnius

VADOVO ŽODIS

Vien per praėjusius metus Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos (toliau – Tarnyba arba FNTT) pareigūnų atliekamuose ir užbaigtuose ikiteisminiuose tyrimuose išaiškinta per 60,6 mln. eurų žala. Valstybei nesumokėto pridėtinės vertės mokesčio (PVM) suma siekia 20 mln. eurų.

Grėsmės valstybės finansų sistemai kasmet kinta, jų daugėja, todėl ir požiūris į valstybės finansų apsaugą turi keistis kartu. Šiandien nebepakanka tradicinių priemonių grėsmėms aptikti ir užkardyti. Reikia žiūrėti plačiau ir kovai su sukčiavimu, lėšų pasisavinimu, mokesčių vengimu pasitelkti šiuolaikinius metodus, pritaikyti naujasias technologijas ir geriausią tarptautinę patirtį.

Per artimiausius metus FNTT nuosekliai transformuos savo veiklą ir sieks išsikeltų tikslų – proaktyvios veiklos, ekspertizmo ir lyderystės savo kompetencijos temose. Šiems tikslams įgyvendinti sukurtos šešios veiklos kryptys, kurių įgyvendinimas sustiprins FNTT veiklą.

Vieni iš svarbiausių prioritetų – FNTT grėsmių ir rizikų vertinimo metodologijos sukūrimas ir integravimas į vidinius procesus, efektyvios kriminalinės žvalgybos užtikrinimas, neteisėto praturtėjimo užkardymas ir civilinio turto konfiskavimo įgyvendinimas. Ketinama šią funkciją vykdyti ne baudžiamojo proceso priemonėmis, o pakertant nusikaltimus darančių asmenų ekonominį potencialą ir visuomenėje įtvirtinant nuostatą „nusikaltimai neapsimoka“.

Ateinančių penkerių metų planuose svarbi vieta skiriama naujausių technologijų diegimui ir darbuotojų kompetencijos kėlimui. Planuojama kurti FNTT ekspertų slėnį ir organizuoti aukščiausio lygio pareigūnų mokymus. Numatomos investicijos į modernias ir saugias informacines technologijas, kurios reikalingos duomenų apdorojimui, pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijai. Bendradarbiavimas su partneriais yra ypač svarbus, todėl ketinama stiprinti esamus ryšius ir plėtoti naujus tiek tarptautiniame partnerių tinkle, tiek su Lietuvoje veikiančiomis institucijomis.

Didelis dėmesys bus ir toliau skiriamas ikiteisminių tyrimų kokybei, virtualiųjų valiutų operatorių sektoriaus priežiūrai. Praėjusiais metais atlikta virtualiųjų valiutų operatorių sektoriaus analizė parodė, kad iš 195 išanalizuotų operatorių apie 90 proc. jų neteikia privalomos informacijos FNTT. Konstatuota, kad sektoriuje netinkamai įgyvendinant pinigų plovimo prevencijos priemones, gali atsirasti terpė nusikalstamoms veikoms vykdyti. Siekiant sumažinti galimas rizikas, buvo sugriežtintos virtualiųjų valiutų operatorių veiklos Lietuvoje sąlygos, o FNTT pareigūnai ir toliau atliks planinius bendrovių patikrinimus.

Praėjusiais metais dėl Rusijos sukulto karo Ukrainoje Europos Sąjunga pritaikė tarptautines sankcijas Rusijai ir Baltarusijai. Lietuvoje tarptautinių finansinių sankcijų priežiūra buvo patikėta FNTT. Šiuo metu Lietuvoje tarptautinės finansinės sankcijos yra taikomos 16 juridinių asmenų, o bendra įšaldytų lėšų suma viršija 71 mln. eurų.

Plėtodama veiklą, stiprindama kompetencijas ir keldama sau aukščiausius skaidrumo ir moralės standartus, FNTT ir toliau vykdys savo misiją – saugoti valstybės finansų sistemą.

Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie
Lietuvos Respublikos vidaus reikalų
ministerijos direktorius

Rolandas Kiškis

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTRUI
PAVESTŲ VALDYMO SRIČIŲ STRATEGINIO VEIKLOS PLANO PROGRAMOS
„NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ FINANSŲ SISTEMAI ATSKLEIDIMAS, TYRIMAS IR
PREVENCIJA“ ĮGYVENDINIMAS**

Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos misija – apsaugoti valstybės finansų sistemą, atskleidžiant nusikalstamas veikas ir kitus teisės pažeidimus. Institucijos strateginis tikslas yra tobulinant veiklos metodus mažinti finansinių nusikaltimų neigiamą poveikį valstybės finansams. Įgyvendinama Vyriausybės programos nuostatas viešojo saugumo srityje, 2022 metais Tarnyba siekė, kad visos vykdomos priemonės didintų nusikaltimų prevencijos ir kontrolės sistemos veiksmingumą, mažintų finansinių nusikaltimų neigiamą poveikį valstybės finansų sistemai ir kurtų šalyje saugesnę aplinką. Tarnybos veikla buvo nukreipta į efektyvų nusikalstamų veikų, darančių didžiausią žalą valstybės biudžetui ir labiausiai kenkiančių Lietuvos tarptautiniam įvaizdžiui, atskleidimą bei tyrimą, tarptautinius standartus atitinkančios pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos sistemos šalyje kūrimą ir palaikymą.

Tarnyba 2022 m. įgyvendino Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministrui pavestų valdymo sričių 2022–2024 m. strateginio veiklos plano (toliau – VRM SVP) 07 valstybės veiklos srities „Viešasis saugumas“ 07-15 programą „Finansinių nusikaltimų tyrimas“. Programos 07-015 „Finansinių nusikaltimų tyrimas“ veiklos tikslas 07-015-11 „Apsaugoti valstybės finansų sistemą nuo nusikalstamo poveikio, atskleidžiant ir tiriant nusikalstamas veikas ir vykdant jų prevenciją“ ir ji įgyvendina VRM SVP trečiąjį veiklos prioritetą – „Efektyvus viešasis saugumas“. Programa yra pagrindinė ir tęstinė.

Pirmąjį VRM SVP strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas						
Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur.)				Programą įgyvendinanti įstaiga
		Asignavimų planas	Asignavimų planas, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui	Panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų asignavimų plane, įskaitant ataskaitinio laikotarpio patikslinimus, dalis (proc.)	
07-015	Finansinių nusikaltimų tyrimas	11 832	13 702	13 670	99,77	Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba

Įgyvendinant šią programą, 2022 m. buvo vykdoma ši veikla: saugoma valstybės finansų sistema, tuo pačiu apsaugant visuomenę, jos narius, valstybę nuo nusikalstamų veikų, užtikrinant teisingą baudžiamąjį persekiojimą. Užtikrinamas saugesnis bei greitesnis žvalgybinės informacijos gavimas ir keitimasis tarpinstituciniu lygiu bei su Europos Sąjungos valstybėmis narėmis; mažinamas finansinių nusikaltimų neigiamas poveikis valstybės finansų sistemai, šalyje kuriama saugesnė aplinka, tiriami ir atliekami sunkių nusikalstamų veikų, darančių didžiausią žalą valstybės bei Europos Sąjungos biudžetams, tyrimai, vykdoma prevencinė veikla, siekiant sunaikinti nusikalstamumo ekonominius pagrindus, įgyvendinamos pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo

prevencinės priemonės, tobulinami kriminalinės žvalgybos metodai. Vykdoma elektroninių pinigų įmonių veiklos ir virtualių valiutų apyvartos stebėseną ir prevenciją, mažinamos organizuoto nusikalstamumo ir korupcijos keliamos grėsmės visuomenės saugumui, valstybės ekonominiam ir politiniam gyvenimui, bendradarbiaujama su kitomis valstybėmis siekiant užkirsti kelią pinigų plovimui, mokesčių slėpimui, ypač per lengvatinio apmokestinimo bendroves, užtikrinamas Tarptautinių finansinių sankcijų reikalavimų įgyvendinimas.

Tarnyba siekė apsaugoti finansų sistemą nuo nusikalstamo poveikio. Tarnybos prioritetas dėmesys buvo sutelktas į kriminalinės žvalgybos pozicijų stiprinimą, pridėtinės vertės mokesčio sukčiavimo ir kitų sunkių, sudėtingų, organizuotų nusikalstamų grupuočių daromų nusikaltimų atskleidimą ir greitą ištyrimą, veiksmingą ES ir kitų užsienio valstybių finansinės paramos lėšų apsaugą nuo neteisėto gavimo ir panaudojimo, nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimo, taip pat į kovą su šešėline ekonomika. Buvo stiprinama kova su organizuotu nusikalstamumu, dėmesį skiriant nusikalstamų grupuočių ekonominio pagrindo sunaikinimui. Didelis dėmesys buvo skiriamas teisėkūros iniciatyvoms ir tarpinstituciniam bendradarbiavimui vystyti.

Vykdamas kriminalinės žvalgybos ir ikiteisminio tyrimo priemones, skirtas organizuotam nusikalstamumui užkardyti bei viešajam saugumui užtikrinti, 2022 metais buvo nustatytos plataus masto tarptautinės, gerai organizuotos sukčiavimo schemas. FNTT atliekamuose tyrimuose nustatytos nusikalstamų veikų finansų sistemai tendencijos ir mechanizmai, susiję su mokesčių slėpimu, pajamų neapskaitymu bei veiklos masto slėpimu, PVM grobstymu tarptautiniu mastu, naudojant priedangos įmones ir dingusius prekeivius, neteisėtu vertimusi ūkine, komercine, finansine ar profesine veikla.

Nusikalstamas veiklas vykdytys asmenys vis išradingiau naudojami sparčiais ryšiais, konspiracija, dideliu judrumu, elektroninio mokėjimo įstaigomis, virtualia valiuta ir skubiais finansiniais sandoriais. Jie savo nusikalstamos veikos vykdymui naudoja vis didesnę skirtingų ir įvairesnių valstybių juridinių asmenų skaičių, dažniausiai registruotų lengvatinio apmokestinimo zonose (*offshore* įmonės), kas labai apsunkina nusikalstamos veikos atsekamumą bei tokios veikos įrodymų surinkimą. Tarnybos pareigūnai, atskleidžiantys keliose valstybėse sukurtas sudėtingas finansines machinacijas, už profesionalumą ir kompetenciją sulaukia pagyrimų iš užsienio valstybių partnerių.

Nusikalstamų veikų žinybinio registro duomenimis, 2022 m. Tarnyba FNTT ikiteisminio tyrimo pareigūnai pradėjo 159 ikiteisminius tyrimus (2021 m. – 167) dėl 512 nusikalstamų veikų (2021 m. – 622). Per ataskaitinį laikotarpį ištirtos 433 nusikalstamos veikos (2021 m. – 527), kas sudaro 83 proc. visų užregistruotų nusikalstamų veikų (2021 m. – 82,5) (*Respublikos vidurkis: 2021 m. 66,5 ir 2022 m. – 63,2 proc.*). Iš pradėtų 159 tyrimų, 89 arba 56 proc. sudaro pradėtų pačių pareigūnų iniciatyva (2021 m. – 78 sudarė 47 proc.). 2022 m. gruodžio 31 d. nebaigtų bylų likutis – 386 tyrimai, tai 16 bylų mažiau, nei buvo ataskaitinio laikotarpio pradžioje.

Per 2022 metus baigtos 242 ikiteisminio tyrimo bylos (2021 m. – 259), iš jų 117 bylų perduota į teismą (2021 m. – 131) ir 125 ikiteisminiai tyrimai nutraukti, iš jų 46 pagal LR BPK 212 st. 5 ir 6 punktus (kai įtariamasis ir nukentėjęsysis susitaiko ir, kai įtariamasis perduodamas asmeniui, kuris vertas teismo pasitikėjimo, pagal laidavimą). Baigtose ikiteisminio tyrimo bylose nustatyta nusikalstama veika padaryta žala virš 36,5 mln. eurų (2021 m. – virš 97 mln. eurų). Laikina apribota teisė į nuosavybę virš 12 mln. eurų (2021 m. – 119 mln. eurų).

Per ataskaitinį laikotarpį eigoje esančiose ikiteisminio tyrimo bylose išaiškinta virš 29,9 mln. eurų nuslėptų mokesčių (2021 m. – virš 15,3 mln. eurų) bei laikina apribota teisė į nuosavybę beveik už 24,9 mln. eurų (2021 m. – 54 mln. eurų).

Nusikalstamų veikų žinybinio registro duomenimis FNTT užregistravo 122 nusikalstamas veikas (2021 m. – 180) dėl sunkių nusikaltimų, bei ištyrė 110 nusikalstamas veikas dėl sunkių nusikaltimų (2021 m. – 127). Iširta 85,9 proc. visų užregistruotų sunkių nusikaltimų (2021 m. – 67,9 proc.) (Respublikos vidurkis: 2022 m. – 74,2 proc. ir 2021 m. – 73,3 proc.).

2022 m. Tarnyba ūkinės finansinės veiklos tyrimams atlikti gavo 333 užduotis (2021 m. – 334 užduotys), iš jų:

- 190 užduočių (57%) iš Tarnybos pareigūnų (2021 m. – 195 užduotys, t. y. 58 %);
- 143 užduotys (43 %) iš kitų teisėsaugos institucijų pareigūnų (2021 m. 139 užduotys, t. y. 42 %).

Tarnybos specialistai, atlikę ūkinės finansinės veiklos tyrimus, per 2022 metus pateikė 591 specialisto išvadą bei paaiškinimus (2021 m. – 653), iš jų: 381 specialisto išvadą surašytą atskiru dokumentu (2021 m. – 396), 192 specialisto išvadas (2021 m. – 241), įrašytas į tyrimo veiksmo protokolą ir 18 specialisto paaiškinimų (2021 m. – 16). Specialistai, atlikę ūkinės finansinės veiklos tyrimus, per 2022 metus išaiškino virš 22 mln. eurų į valstybės biudžetą nesumokėtų, nedeklaruotų mokesčių (2021 m. – virš 14,6 mln. eurų) t. y. 51 % daugiau nei per 2021 metus.

2022 m. išaiškinta neteisėtai gautos ir pasikėsintos gauti Europos sąjungos (toliau – ES) finansinės paramos lėšų suma viršijo 11,7 mln. eurų. Per ataskaitinį laikotarpį Tarnyboje buvo pradėti 24 ikiteisminiai tyrimai, susiję su galimais pažeidimais, susijusiais su galimai neteisėtu ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimu, kurių bendras ES finansavimo paramos dydis siekia virš 25 mln. eurų.

Įgyvendinant pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos (toliau – PPTF) priemones 2022 metais Tarnybos Pinigų plovimo prevencijos valdyba gavo 99 911 (2021 m. – 45 709) pranešimų iš finansų įstaigų, kitų įpareigotų subjektų ir užsienio finansinės žvalgybos padalinių (toliau – FŽP) apie įtartinas pinigines operacijas ar sandorius (Suspicious Transaction Report). Tarnybos analitikai, išanalizavę gautus pranešimus apie įtartinas pinigines operacijas, Tarnybos padaliniams ir kitoms institucijoms tolesniam tyrimui atlikti išsiuntė 808 pranešimus dėl įtartinų finansinių operacijų (2021 m. – 610) (t. y. Tarnybos padaliniams – 46 (2021 m. – 87), VMI – 105 (2021 m. – 71), kitoms teisėsaugos institucijoms – 160 (Policijos padaliniams – 102, VSD, STT, KAM ir kt. – 58) (2021 m. – 229), užsienio finansinės žvalgybos padaliniams – 497 (2021 m. – 223).

2022 m., lyginant su 2021 m., Tarnyboje gauta dvigubai daugiau pranešimų iš finansų įstaigų apie sustabdytas pinigines operacijas klientų sąskaitose – 565 (2021 m. – 253). Įgyvendinant Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo 16 str. nuostatas 2022 m., nustačius įtartinas pinigines operacijas finansų įstaigose, sustabdytos lėšos sąskaitose įvairia valiuta viršijo 162 mln. eurų (2021 m. – daugiau kaip 65 mln. eurų), iš jų daugiau nei 8 mln. eurų vėliau pritaikytas laikinas nuosavybės teisių apribojimas Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso tvarka (2021 m. – daugiau nei 1 mln. eurų)

Siekiant mažinti galimą neigiamą įtaką ekonomikai bei finansams ir įvertinti pinigų plovimo grėsmes bei rizikas, 2022 m. Pinigų plovimo prevencijos valdybos analitikai atliko strateginę virtualiųjų valiutų paslaugų teikėjų (Virtual Asset Service Provider (VASP)) sektoriaus analizę, kurios pagrindu atlikti 16 subjektų patikrinimai. Taip pat atlikti 7 steigimo paslaugas teikiančių subjektų ir 7 įmonių, kurios užsiima prekyba turtu, patikrinimai. Dėl įvairių LR pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo (toliau – PPTFPI) pažeidimų FNTT PPTFPI pažeidimų nagrinėjimo komisija paskyrė baudų virš 245 tūkst. eurų. Patikrinimų metu nustatyti pažeidimai, susiję su klientų ir naudos gavėjų tapatybės nustatymu ir tikrinimu; rizikos vertinimu, rizikos valdymu; dalykinių santykių ir (arba) operacijų stebėsenos organizavimu; pranešimų ir informacijos pateikimu FNTT; informacijos saugojimu. Vykdamat prevencinę veiklą, per ataskaitinį laikotarpį

organizuota 10 mokymų (nekilnojamojo turto agentams (brokeriams), vystytojams, antstoliams, notarams, auditoriams, finansinių technologijų (FinTech) bei VASP sektorių, bei kitų suinteresuotų bendrovių darbuotojams) pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos klausimais, kuriuose dalyvavo 1522 asmenys.

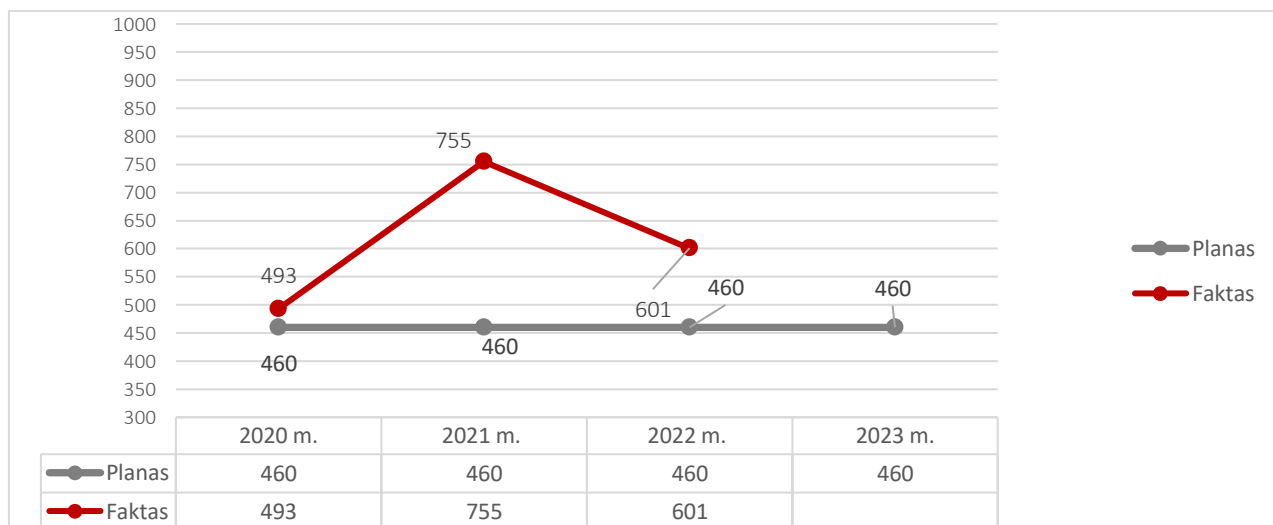
Įgyvendinant Tarptautinių sankcijų įstatymą, 2022 m. patvirtintas FNTT direktoriaus 2022 m. spalio 14 d. įsakymas Nr. V-222 „Dėl juridiniams asmenims ar kitoms organizacijoms, neturinčioms juridinio asmens statuso, nuosavybės teise priklausančių arba kontroliuojamų subjektų, kuriems taikomos sankcijos, sąrašo patvirtinimo“, bei parengtas tarptautinių finansinių sankcijų įgyvendinimo užtikrinimo tvarkos aprašo projektas (patvirtinta FNTT direktoriaus 2023-01-04 įsakymu Nr. V-5).

Tarptautinių finansinių sankcijų rezultatai nuolatos atnaujinami FNTT internetinėje svetainėje adresu: <https://fntt.lrv.lt/lt/tarptautines-finansines-sankcijos/>.

07-015 programa „FINANSINIŲ NUSIKALTIMŲ TYRIMAS“

07-015-11-01 TĖSTINĖS VEIKLOS UŽDAVINYS „Užtikrinti greitą, išsamų ir rezultatyvų kriminalinės žvalgybos, ikiteisminį ir ūkinės finansinės veiklos tyrimą“

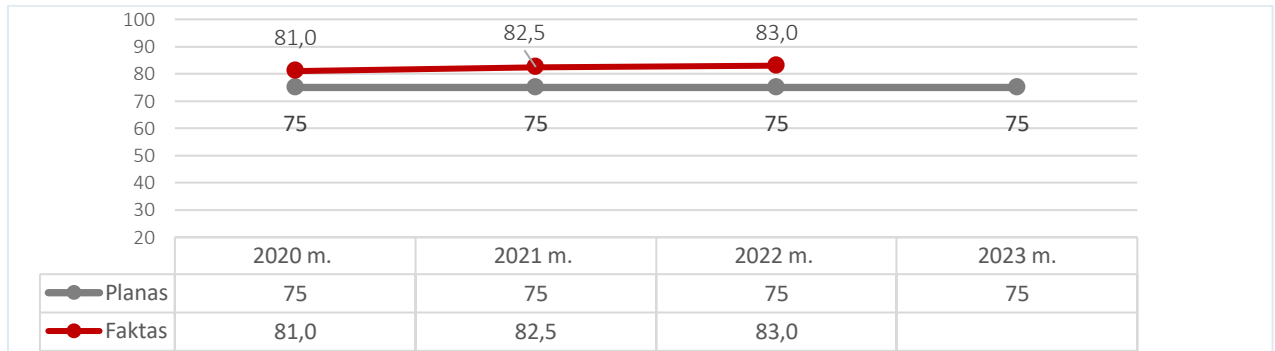
1 pav. E-07-015-11-01 „Vidutinė nusikalstamos veikos tyrimo trukmė, ne daugiau kaip, kalendorinėmis dienomis“

Duomenų šaltinis: Nusikalstamų veikų žinybinio registro duomenys

Didelę įtaką planuotam kriterijaus rezultatui turėjo dėl COVID-19 (koronavirusinė infekcija) plitimo grėsmės paskelbta valstybės lygio ekstremalioji situacija, kuri šalyje nustojo galioti nuo 2022-05-01, ir įvesti ribojimai, kas labai apsunkino kontaktinį bendravimą su baudžiamojo proceso dalyviais. Įtakos taip pat turėjo keli didelės apimties ikiteisminiai tyrimai, kurių tyrimas vyko iki 11 metų ir juose buvo tiriamas didelis skaičius apysunkių ir sunkų nusikalstamų veikų, įtarimai pareikšti dideliame skaičiu fizinių ir 11 juridinių asmenų. Lyginant su 2021 m., kai vidutinė nusikalstamų veikų tyrimo trukmė (dienomis) siekė 754,74, sumažėjo 154 dienomis.

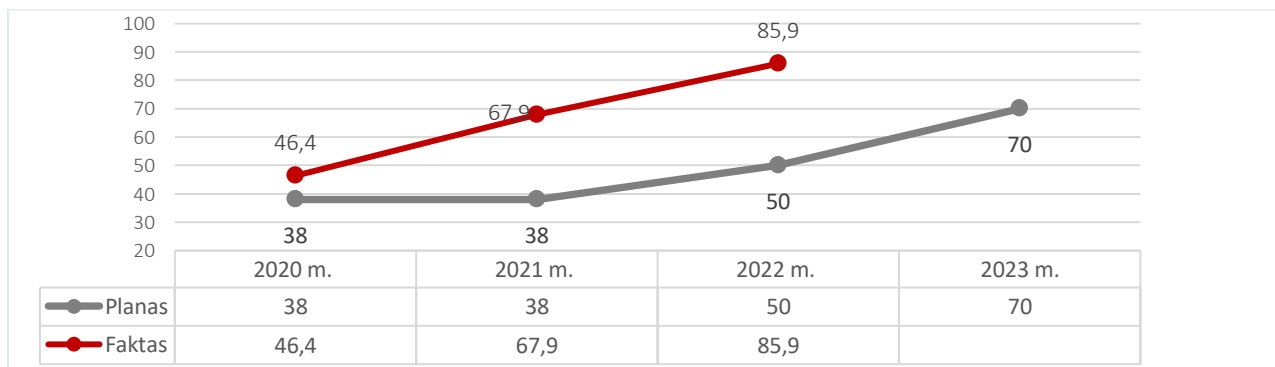
2 pav. R-07-015-11-01-01 „Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos ištirtų nusikalstamų veikų finansų sistemai dalis, ne mažiau kaip, proc.“

Duomenų šaltinis: Nusikalstamų veikų žinybinio registro duomenys

Poveikio rodiklio pasiekiamas rezultatas kasmet yra kintantis, priklausomai nuo ataskaitiniais metais užregistruotų bei ištirtų nusikalstamų veikų skaičiaus, kurį įtakoja daug objektyvių ir subjektyvių aplinkybių. Pastaraisiais metais, tikėtina dėl COVID-19 (koronavirusinė infekcija) plitimo grėsmės, sumažėjo Tarnybos užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius, o ištirtų nusikalstamų veikų skaičius kito nežymiai, todėl tai turėjo įtakos siektinos poveikio rodiklio reikšmės pasiekimui 2022 metais. *Per ataskaitinį laikotarpį buvo užregistruota 512 nusikalstamų veikų, ištirtos 433 nusikalstamos veikos. Ištirta 83 proc. visų užregistruotų nusikalstamų veikų (Respublikos vidurkis – 63,2 proc.). 2021 m. buvo ištirta 82,5 proc. visų užregistruotų nusikalstamų veikų.*

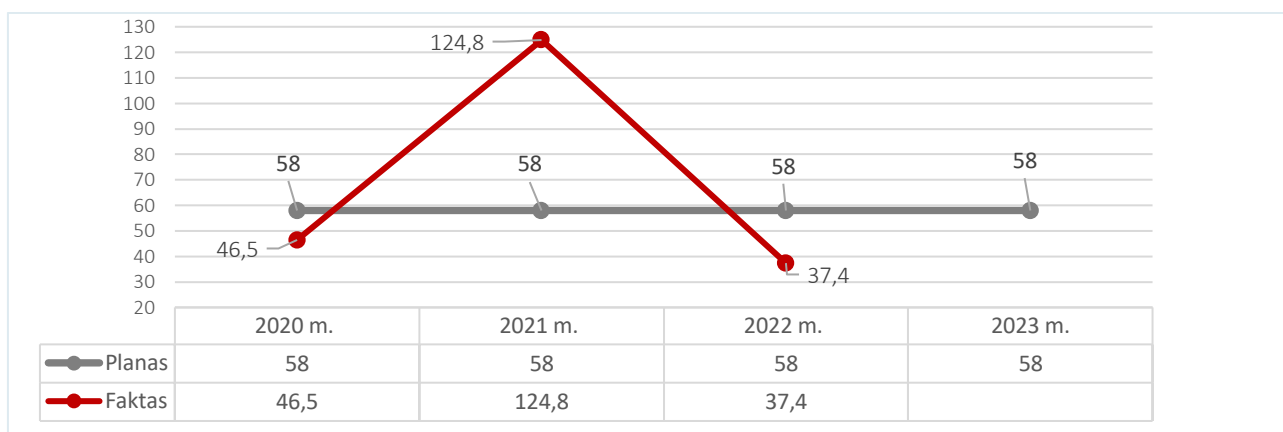
3 pav. R-07-015-11-01-02 „FNTT ištirtų sunkių ir labai sunkių nusikaltimų dalis, proc.“

Duomenų šaltinis: Nusikalstamų veikų žinybinio registro duomenys

Tarnybos pareigūnų tiriamos nusikalstamos veikos pagal savo specifiką daugiausiai yra sunkios ar apysunkės bei didelės apimties. 2022 m. Tarnybos veiklos prioritetuose ypatingas dėmesys buvo skiriamas sunkių, daugiaepizodžių, organizuotų grupių padarytų nusikaltimų valstybės finansų sistemai ištyrimui. Be to, įtaką planuotam kriterijaus rezultatui turėjo dėl COVID-19 (koronavirusinė infekcija) plitimo grėsmės paskelbta valstybės lygio ekstremalioji situacija, kuri šalyje nustojo galioti nuo 2022-05-01, ir įvesti tam tikri ribojimai verslui dėl ko 2022 m., lyginant su 2021 m., 47 proc. sumažėjo užregistruotų sunkių ir labai sunkių nusikalstamų veikų, kai tuo tarpu tokių nusikalstamų veikų ištyrimas padidėjo 26,8 proc. Respublikoje ištirtų sunkių ir labai sunkių nusikaltimų pasiektas rezultatas – 74,2 proc.

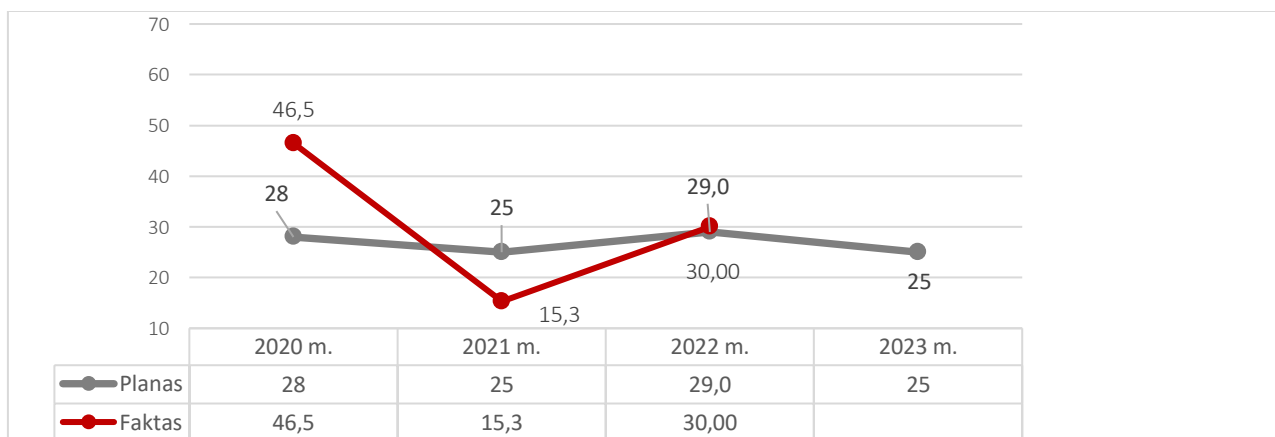
4 pav. R-07-015-11-01-01-01 „Pagal FNTT kompetenciją nusikalstamomis veikomis padarytos turinės žalos atlyginimo užtikrinimas, ne mažiau kaip, proc.“

Duomenų šaltinis: FNTT statistiniai duomenys

Šio rodiklio nepilnam pasiekimui didelę įtaką turėjo dėl COVID-19 (koronavirusinė infekcija) plitimo grėsmės paskelbta valstybės lygio ekstremalioji situacija, kuri šalyje nustojo galioti nuo 2022-05-01, ir įvesti tam tikri ribojimai verslui, bei kas labai apsunkino kontaktinį bendravimą su baudžiamojo proceso dalyviais. 2022 m. baigtose ikiteisminio tyrimo bylose nustatyta nusikalstama veika padaryta žala virš 36,5 mln. eurų. Laikina apribota teisė į nuosavybę virš 12 mln. eurų. Tuo tarpu per ataskaitinį laikotarpį ikiteisminio tyrimo bylose išaiškinta virš 29,99 mln. eurų nuslėptų mokesčių bei laikina apribota teisė į nuosavybę virš 24,89 mln. eurų.

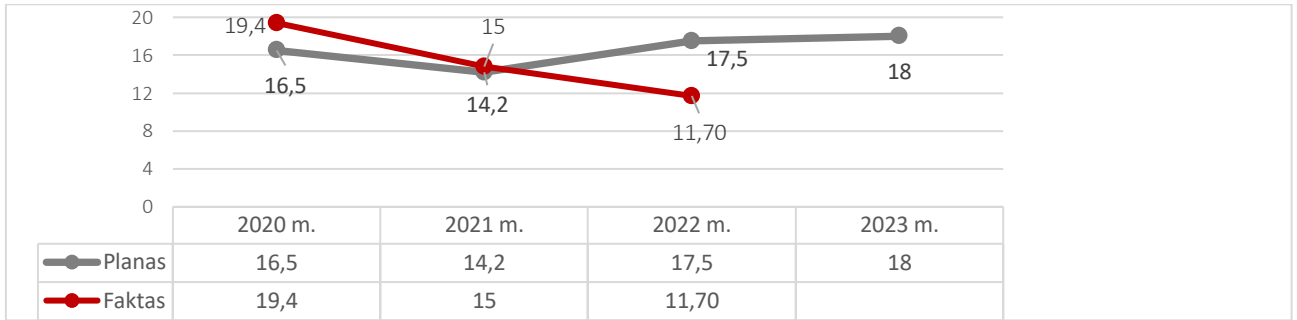
5 pav. R-07-015-11-01-01-02 „Atskleistų mokesstinio pobūdžio nusikalstamų veikų metu valstybei padarytos ir užkardytos žalos dydis, ne mažiau kaip, mln. eurų“

Duomenų šaltinis: FNTT statistiniai duomenys

Šis rodiklis nustatoma pagal paskutinių trijų metų pasiektų reikšmių vidurkį: 2020 – 2022 m. pasiektų reikšmių vidurkis – 21,2 mln. eurų. 2022 m. pasiekta reikšmė – 29,9 mln. eurų.

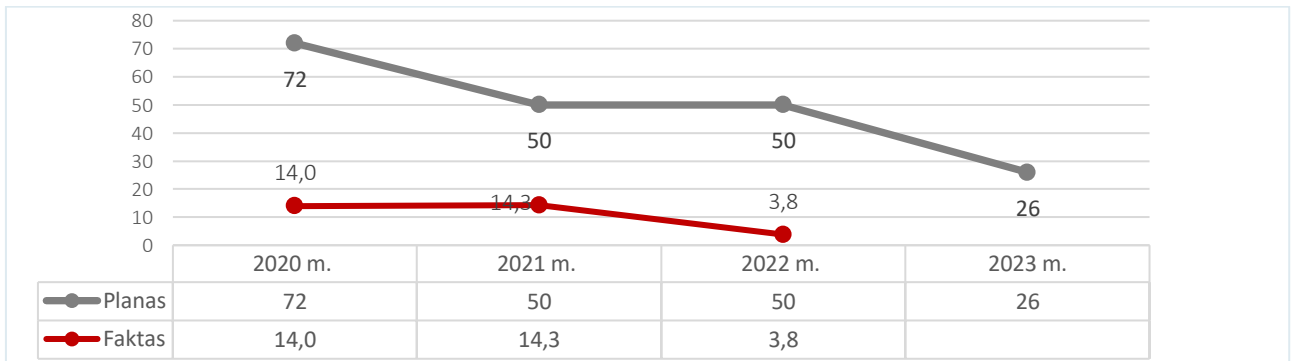
6 pav. R-07-015-11-01-01-03 „Išaiškinta neteisėtai gautos ir pasikėsintos gauti ES finansinės paramos lėšų suma, ne mažiau kaip, mln. eurų“

Duomenų šaltinis: FNTT statistiniai duomenys

Šis rodiklis nustatoma pagal paskutinių trijų metų pasiektų reikšmių vidurkį: 2020 – 2022 m. pasiektų reikšmių vidurkis – 15,3 mln. eurų. 2022 m. pasiekta reikšmė – 11,7 mln. eurų. Šio rodiklio nepilnam pasiekimui didelę įtaką turėjo dėl COVID-19 (koronavirusinė infekcija) plitimo grėsmės paskelbta valstybės lygio ekstremalioji situacija, kuri šalyje nustojo galioti nuo 2022-05-01, ir įvesti tam tikri ribojimai verslui, bei kas labai apsunkino kontaktinį bendravimą su baudžiamojo proceso dalyviais. Taip pat paramą administruojančios institucijos šiuo laikotarpiu nevykdė fizinių projektų patikrų vietoje, dėl ko iš jų buvo sumažėjęs gaunamos informacijos skaičius.

7 pav. R-07-015-11-01-01-04 „FNTT per tris metus ištirtų nusikaltimų dėl neteisėto praturtėjimo (BK 1891 str.) ir nusikalstamu būdu gauto turto legalizavimo (BK 216 str.) dalis, ne mažiau kaip, proc.“

Duomenų šaltinis: Nusikalstamų veikų žinybinio registro duomenys

Šių nusikalstamų veikų tyrimo specifika reikalauja nustatyti aplinkybes, ar asmuo turimo turto įsigijimą gali pagrįsti teisėtomis pajamomis. Dėl šios priežasties tyrimai būna didelės apimties, nes būtina patikrinti įtariamojo pateiktas pajamų įgijimo versijas bei atlikti objektų tyrimą. Šios nusikalstamos veikos ištyrimas ir įrodinėjimas yra labai sudėtingas procesas, reikalaujantis ne tik žmogiškųjų išteklių (tyrėjų, specialistų, ekspertų darbas), bet ir finansinių išteklių (užduotys atlikti turto ir kitokius vertinimus, teisinės pagalbos pavedimai, jų vertimai ir pan.). Nuo 2015 metų suformuota teismų praktika bei Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimas, kuriame buvo būtina ištirti, ar Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso 189¹ straipsnis dėl atsakomybės apie neteisėtą praturtėjimą neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai. Jų pagrindu šios nusikalstamos veikos įrodymų pakankamumui buvo iškelta pernelyg aukšta kartelė, dėl kurios ieškoma kitų alternatyvų, tokių kaip apmokestinimas pagal Mokesčių administravimo įstatymą ar naujas Civilinio turto konfiskavimo institutas.

2022 metais kaip ir ankstesniu periodu buvo stebimos tokios finansinės drausmės pažeidimų nusikalstamos tendencijos (ne tik valstybės, bet ir tarptautiniu mastu):

- pridėtinės vertės, pelno ar kitų mokesčių vengimas, kuriam būdinga tai, kad ūkio subjektai į buhalterinę apskaitą įtraukia realiai neįvykusius (tariamus) sandorius ar sandorius, pridengtus tikrovės neatitinkančiais apskaitos dokumentais su užsienyje registruotais ūkio subjektais, Lietuvoje įsteigtomis fiktyviomis įmonėmis ar kitais asmenimis, tarp jų naudojant „karuselės“ ar PVM maržos neteisėto susigražinimo schemas;
- tarptautiniu mastu vykdomos nusikalstamos veikos, susijusios su akcizais apmokestinamomis prekėmis (naftos produktai, tepalinė alyva);
- pelno mokesčio vengimas bei piniginių lėšų išgryninimas, pervedant pinigines lėšas už realiai neįvykusius (tariamus) sandorius į užsienio ar lengvatinio apmokestinimo valstybių (angl. *offshore*) įmonių sąskaitas užsienio bankuose;
- sandorių bei visų gautų pajamų neatvaizdavimas apskaitoje (slepiant realų veiklos mastą bei apyvartą), vykdamat prekybą plataus vartojimo prekėmis.

PLANUOJAMI ARTIMIAUSIŲ 2023 – 2027 METŲ LAIKOTARPIO VEIKLOS PRIORITETAU

1. Rizikų ir grėsmių analizė:

- nusikaltimų finansams ir turtinėms teisėms grėsmių nustatymo ir jų indikatorių vertinimo stebėsenos sistemos sukūrimas (IVSS);
- IVSS pagrindu vykdoma proaktyvi prevencija, atliekami kompleksiniai tyrimai bei kriminalinė žvalgyba, nukreipta į finansinius nusikaltimus, darančius didžiausią žalą valstybės ekonomikos ir verslo sritims bei sektoriams;
- aktyvus dalyvavimas teisėkūroje identifikuojant ir šalinant mokesčio piktnaudžiavimo spragas.

2. Efektyvi, proaktyvi kriminalinė žvalgyba:

- kryptinga, rizikomis grįsta kriminalinė žvalgyba, maksimaliai išnaudojant turimą vidinę ir iš partnerių gautą informaciją;
- novatoriški informacijos rinkimo būdai sudarys prielaidas proaktyviai kriminalinei žvalgybai.

3. Nusikaltimus darančių asmenų ekonominio potencialo pakirtimas bei turto konfiskavimas ne baudžiamojo proceso priemonėmis:

- kompleksiniu rizikų vertinimu pagrįstas taikinių nustatymas;
- specialistų, atliekančių fizinių asmenų ūkinės finansinės veiklos tyrimus, praktikos tobulinimas ir veiklos suvienodinimas;
- Civilinio turto konfiskavimo taikymas, besivystančios praktikos stebėseną.

4. Naujausiomis technologijomis bei novatoriškais veiklos metodais grindžiama Tarnybos veikla sukuriant ir diegiant informacinių technologijų įrankius:

- IT sistemų vartotojui draugiška aplinka;
- IT (kibernetinė) higiena;
- dirbtinis intelektas;
- virtualių valiutų analizė.

5. Motyvuoti, siekiantys konkrečių rezultatų darbuotojai – kompetentingi, savo srities ekspertai:

- investicijos į darbuotojus per standartizuotą aprūpinimą;

- novatoriški išskirtiniai mokymai;
- išskirtines žinias turinčių dėstytojų pasitelkimas;
- bendrystė ir komandos vienijimas.

6. Bendradarbiavimas Lietuvoje ir pasaulyje:

- tarpinstitucinio bendradarbiavimo stiprinimas;
- parama partneriams perteikiant Tarnybos ekspertinius pajėgumus;
- partnerių parama atliekant rizikų ir grėsmių vertinimą;
- partnerių parama saugant valstybės finansų sistemą bei atskleidžiant nusikalstamas veikas ir kitus teisės pažeidimus.
- Tarptautinio bendradarbiavimo stiprinimas:
- dalyvavimas formatuose (OLAF, OECD Europol);
- tarptautiniai tyrimai (per Europos prokurorą).

7. Efektyvus tarptautinių finansinių sankcijų taikymo užtikrinimas.

Direktorius

Rolandas Kiškis
